

Neuropsykiatri – Udredning og behandling

Poul Videbech

Professor, ledende overlæge, dr.med.

Center for Psykiatrisk Forskning

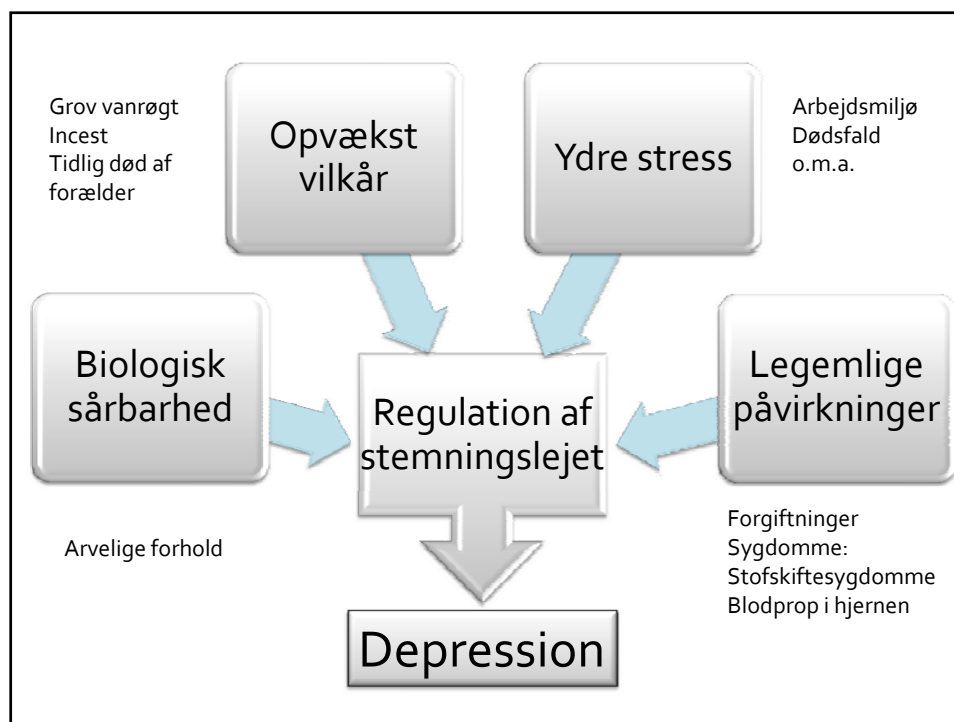
Århus Universitetshospital, Risskov

Neuropsykiatri - disposition

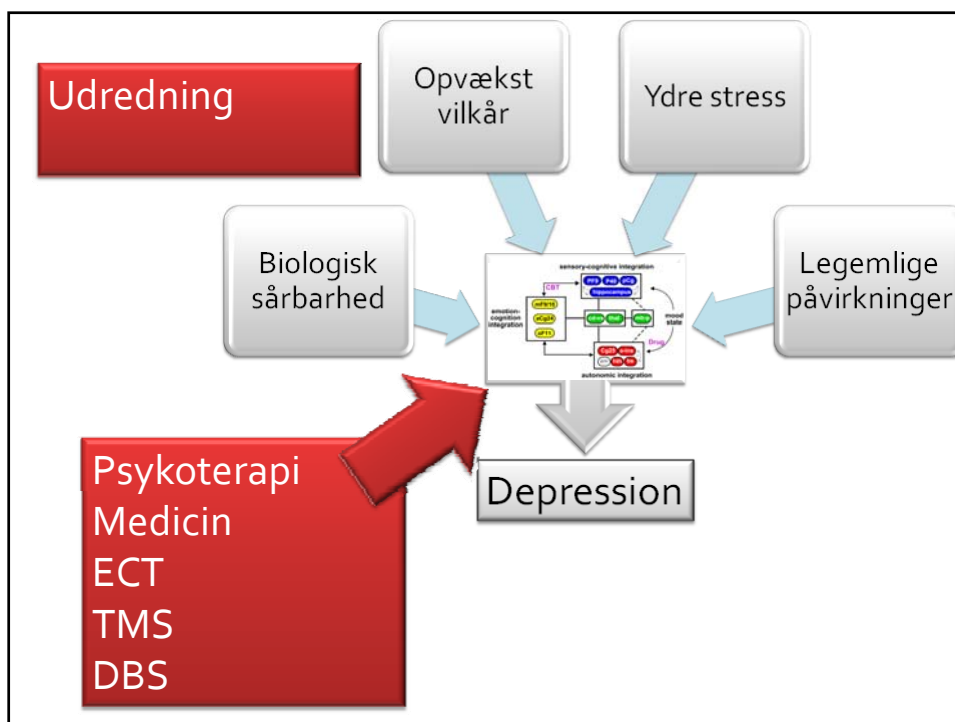
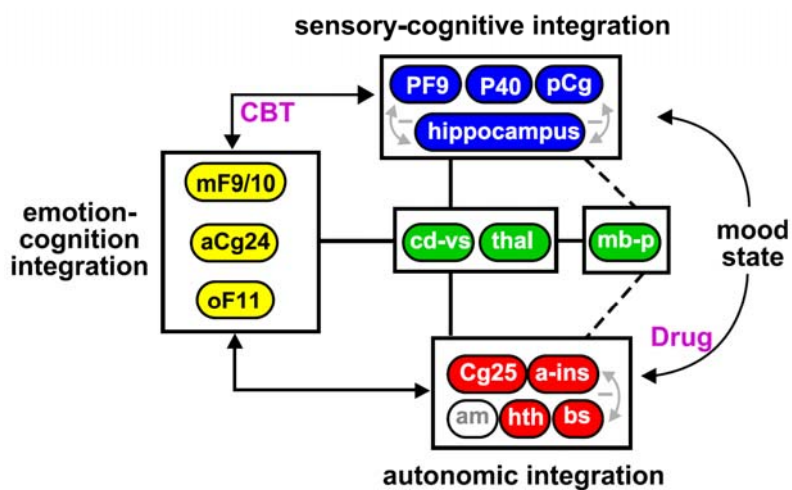
- Hvad er neuropsykiatri?
- Hvad kan det bidrage med mht.
 - Udredning
 - Behandling
- Nogle neuropsykiatriske behandlinger
 - ECT
 - Transkraniel magnet stimulation (TMS)
 - Deep brain stimulation (DBS)

Hvad er neuropsykiatri?

- Psykisk sygdom: et samspil mellem omgivelserne og en sårbar persons hjerne
- Belyser hjernens opbygning og funktion ved psykiske sygdomme:
 - Anatomisk
 - Fysiologisk
 - Biokemisk
 - Neuropsykologisk
 - Klinisk psykiatrisk
- Mere end Biologisk psykiatri!
- Ikke i modsætning til fx psykoterapi
- Tværfaglig disciplin: psykiatere, psykologer, neurologer, plejepersonale, ergoterapeuter, fysioterapeuter, socialrådgivere

Kredsløb, der regulerer stemningslejet

Neuropsykiatrisk udredning

Udredning

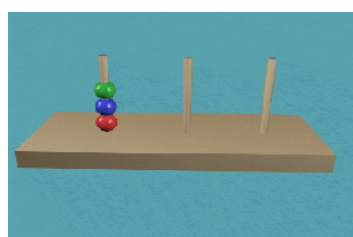
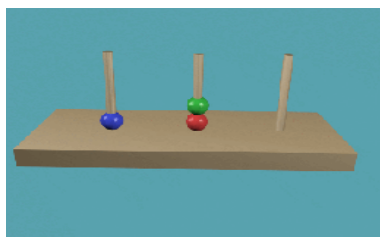
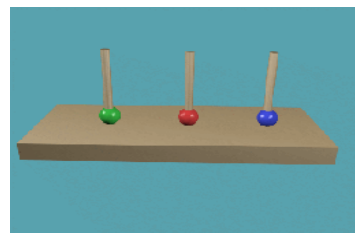
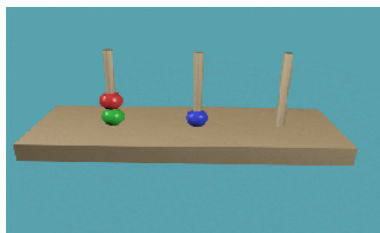
- Grundig kortlægning af sygehistorien
- Neurologisk undersøgelse
- Laboratorieprøver
- Neuropsykologisk testning
- MR scanning
- (PET/SPECT scanning)

Udredning: Neuropsykologisk testning

- Kortlægning af tænkningen ved psykisk sygdom, fx
 - Hukommelse
 - Koncentrationsevne
 - Evne til at strukturere
- Har stor betydning
 - For patienternes funktion
 - For behandlingen
 - For at stille den rigtige diagnose

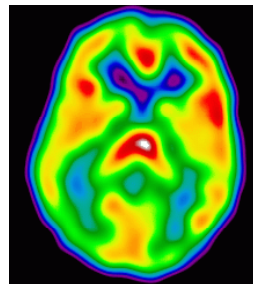
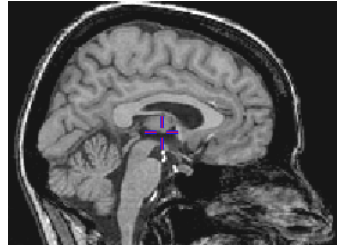
Eksekutiv funktion

Tower of London Test

Udredning: Scanning

- Hjernens struktur
 - CT
 - MRI
- Hjernens funktion
 - SPECT
 - PET
 - Computeriseret EEG
 - MR spektroskopi
 - fMRI
 - MEG

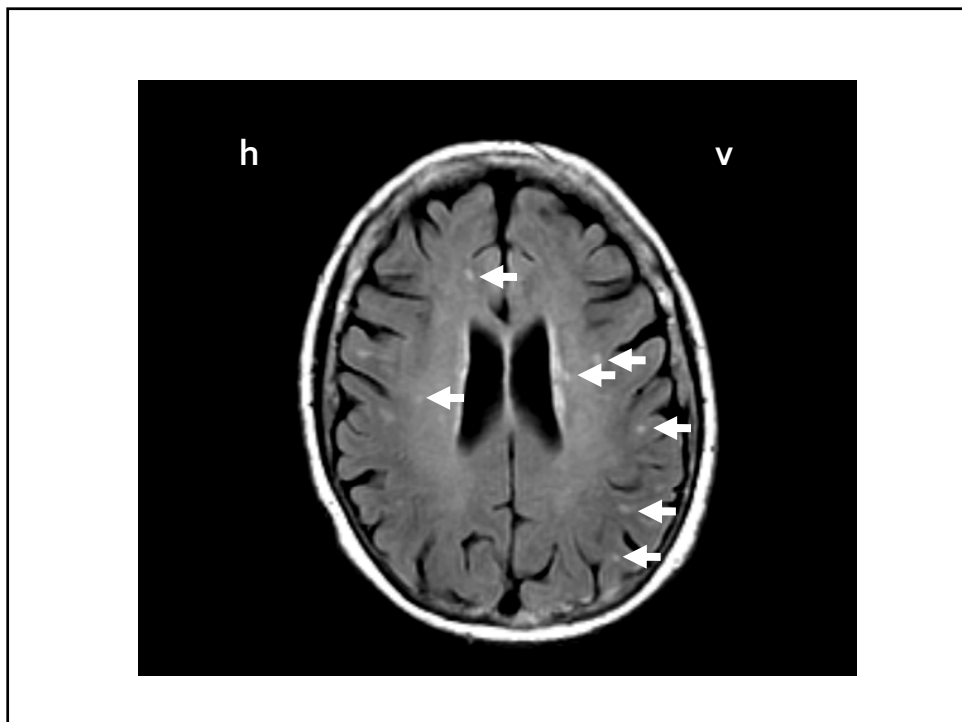
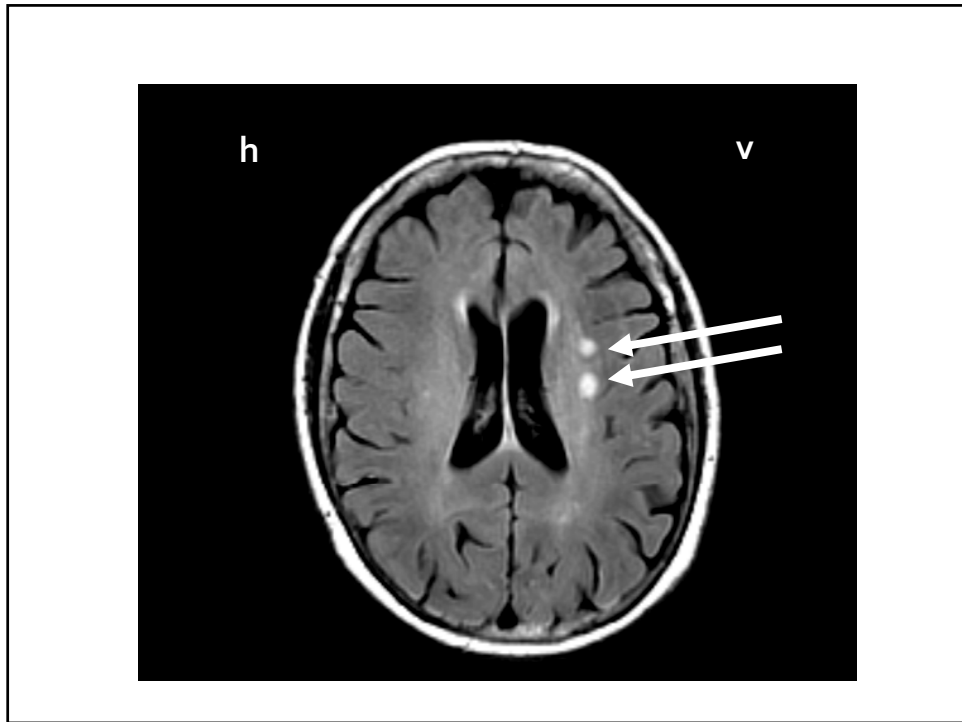

En sygehistorie

- 60årig kvinde indlægges af egen læge pga. depression
- Gennem nogle måneder
 - Ked af det
 - Ikke kunnet tage sig sammen til noget
 - Selvbebrejdende
 - Kan ikke sove
 - Ingen appetit, stort vægttab
 - Tilfælde af midlertidigt talebesvær
- Behandlet med antidepressiva uden effekt

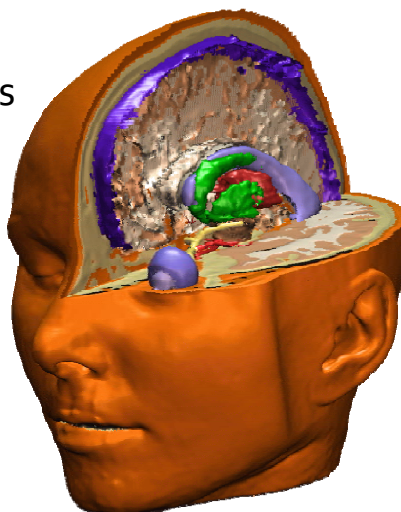
Her inde

- Fremtræder deprimeret
- Taler fåmælt og virker initiativløs
- Neuropsykologisk test viser:
 - Nedsat verbal spændvidde
 - Nedsat evne til problemløsning
 - Nedsat evne til abstraktion

Hvordan hænger det sammen?

- Talrige læsioner i hjernens hvide substans
- Ødelægger ledningsbanerne
- Gør personen mere sårbar overfor stress/belastninger
- Medfører depression
- Risiko for forværring af læsionerne

White matter lesions

- Øget forekomst hos deprimerede pt. (2-5 gange forøget)
- Særligt hos ptt. med debut efter 65 år
- Øger risikoen for komplikationer til behandlingen
- Værre forløb:
 - Effekt af behandling langsom og dårlig
 - Hurtigt tilbagefald ved ophør af behandling
 - Risiko for demens forøget
- Forebyggelse mulig:
 - Sukkersyge
 - Forhøjet blodtryk
 - Arteriosklerose

Betydning for denne kvinde

- Forklarer udviklingen
- Hjerneskaden gør hende mere følsom for stress
- Depression vil i sig selv medføre hukommelsesbesvær
- Der skal tages hensyn til hende
- Skal undersøges nøjere!
- Evt. forebyggelse af forværring
- Depressionen skal behandles
- Stor risiko for ny depression

Neuropsykiatrisk Behandling

ECT-behandling: Mod depressioner

- Svære depressioner
- *Andre* depressioner med
 - Vrangforestillinger og hallucinationer
 - Selvmordsplaner/-adfærd
 - Komplicerende legemlig sygdom
 - Medicinen virker ikke
 - Tidligere god effekt af ECT / Pt ønske

ECT hvordan?

- Forundersøgelser
 - Evt. medicinske sygdomme optimalt behandlet
- Fastende pt.
- Anæstesi ved narkoselæge

Selve anfaldet

- Svag strøm i få sekunder frembringer et fokus
- Hjernen laver selv kramperne (ligesom epilepsi)
- Anfaldet er dæmpet af medicin
- Anfaldet varer 15-30 sekunder
- Opvågning efter 30 sekunder
- Behandling 2-3 gange om ugen
- I alt i gennemsnit 10 behandlinger

Effekt af ECT på depressioner

- Meget veldokumenteret i videnskabelige undersøgelser
- Hurtigt indsættende effekt
- ECT mere effektivt end
 - Antidepressiv medicin
 - Psykoterapi
- Effekten holder ca. 1½ år
 - Forebyggende behandling vigtig!

Psyriske bivirkninger

- ▶ Konfusion
- ▶ Hukommelses påvirkning
 - Glemsel for hændelser
 - Omkring behandlingen
 - Før behandlingen
 - Indprentningssvækkelse under og efter behandlingen
 - Meget individuelt
- ▶ Afhængigt af elektrode-placering (uni/bilateralt)
- ▶ **Men** depression medfører *i sig selv* hukommelsesproblemer (restdepression)

Ingen tegn på hjerneskade

- Dyreundersøgelser:
 - Hjernens opbygning/struktur
 - Celletællinger (spec. hippocampus)
 - Har ikke givet holdepunkter for hjerneskade.
- Menneskestudier (autopsi)
- CT og MR studier
- MR spektroskopi
- Studier af neuronale enzymer

Skadevirkning af depression

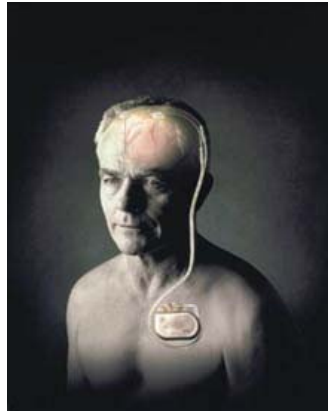
- Langvarig ubehandlet depression
 - Forværrer hukommelsen
 - Øger risikoen for demens
 - Medfører risiko for skrumpning af hippocampus
- Øget nervecelledannelse er mulig!
 - Processen stimuleres af
 - Motion
 - Antidepressiva
 - ECT

Behandling: Magnet-stimulation

- TMS har en vis effekt på depression
- Ikke så effektivt som ECT
- Stimulation over højre hippocampus

Deep brain stimulation

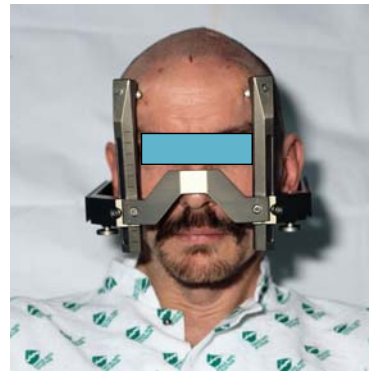
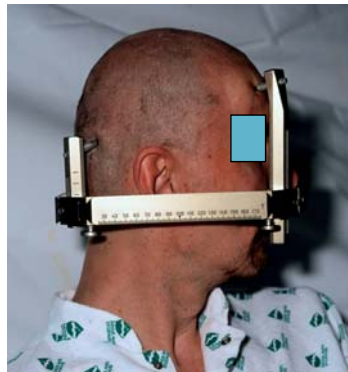

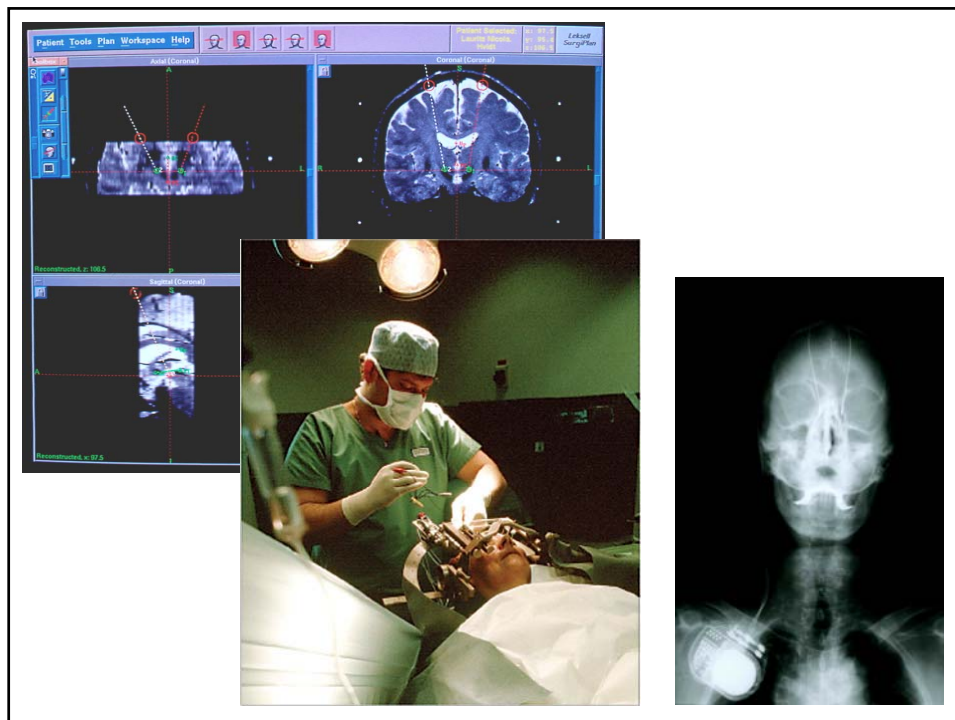
Parkinsons syge: stimulation i nucl. subthalamicus.
Ca. 150 ptt. opereret i Danmark

Behandlings-succes ved depression

- Psykoterapi: 50-60%
- Antidepressiv medicin: 50-60%
- ECT behandling: 80-90 %
- MEN
 - 10-20% har ingen effekt af 4 forskellige slags medicin, psykoterapi eller ECT

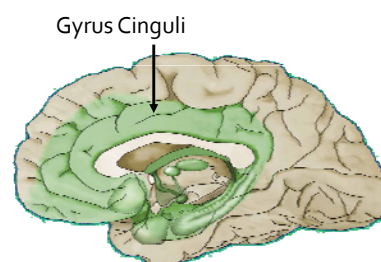
Stereotaksi-apparatur

Kronisk refraktær depression

- Mayberg og Kennedy
 - Kronisk deprimerede gennem mere end 1 år
 - Omkring 15 patienter opereret
 - 4 ud af 6 responderede

Bivirkninger

- Blødning
- Infektion
- Kramper

Konklusion

- Grundig neuropsykiatrisk udredning
 - Forebygger sygdomme
 - Øger vores forståelse for psykiske sygdomme
 - Peger på nye behandlingsmetoder
- Behandling af depression
 - Med psykoterapi
 - Medicin
 - ECT
 - Magnetstimulation
 - Dyb hjerne stimulation

Tak for opmærksomheden